

О.М.Корнієнко

О.М.Корниенко

О.М.Korniyeenko

Сумський національний аграрний університет

Сумский национальный аграрный университет

Sumy National Agrarian University

ІСТОРИЧНА ПАМ'ЯТЬ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

ИСТОРИЧЕСКАЯ ПАМЯТЬ КАК ФАКТОР ФОРМИРОВАНИЯ НАЦИОНАЛЬНОЙ ИДЕНТИЧНОСТИ

HISTORICAL MEMORY AS A FACTOR OF FORMATION OF NATIONAL IDENTITY

Анотація. В роботі розглядається місце і роль історичної пам'яті в процесі формування національної ідентичності. Серед багатьох аспектів пам'яті як історичної глибини культури і особистості головним є етичний аспект.

Аннотация. В работе рассматривается место и роль исторической памяти в процессе формирования национальной идентичности. Среди многих аспектов памяти как исторической глубины культуры и личности главным является этический аспект.

Summary. In the paper the place and role of historical memory in shaping national identity. Among the many aspects of the historical memory as the depth of culture and identity are the main ethical dimension.

Ключові слова: історична пам'ять, національна ідентичність, самосвідомість, манкуртизм.

Ключевые слова: историческая память, национальная идентичность, самосознание, манкуртизм.

Key words: historical memory, national identity, consciousness, mankurtyzm.

Важливим чинником національної ідентичності особистості є залучення її до історії свого народу, формування історичної пам'яті

Пам'ять людини це знання про своє походження, про своє дитинство, про все те, по відношенню до чого вона визначає власне Я, яке співвідносить із власним ім'ям, нерозривним зв'язком з такими поняттями як самосвідомість і свобода. І навпаки: відсутність пам'яті в такій ж мірі

пов'язана з відсутністю у людини уявлення про своє власне Я, пов'язане з несвободою, абсолютним рабством.

Але ні самосвідомості, ні свободи не може бути у людини, в якій відсутня культурна, історична пам'ять і знання своєї особистої історії хоча б у самих загальних, зате основоположних рисах.

Було б помилкою вважати, що саме пам'ять відрізняє людину від тварин. Але пам'ять тварини можна назвати природною, або навіть тілесною пам'яттю.

В якості живої істоти людина також має природну, тілесну пам'ять. Однак не з нею пов'язана специфіка її пам'яті як істоти не лише природно-тілесної, але й культурно-історичної.

Особливістю людської пам'яті є те, що це вже не природна, а соціально-культурна пам'ять. А оскільки культура – не що інше як усвідомлююча себе історія людського розвитку, досвід її осмислення, остільки культурна пам'ять не «механічна», не «тілесна», а історична. Це завжди досвід переживання історії – процесу в часі, процесу перетворення майбутнього в теперішнє, теперішнього – в минуле і т.д. В цьому сенсі, специфічною особливістю культурної пам'яті як пам'яті історичної є її орієнтація на спасіння минулого – свідома боротьба з забуттям, поглинанням минулого небуттям.

Безпосереднє переживання різноманітних процесів індивідуального розвитку, не є ще переживання історії, історичним переживанням. Воно стає таким лише на фоні спадкоємного зв'язку поколінь, історії народу, країни. До того ж ця історія кожного разу осмислюється в тому чи іншому зв'язку із історією людського роду в цілому.

Історичне переживання є індивідуально забарвленим, особистісним переживанням. тобто культурна, історична пам'ять передбачає певний розвиток особистісного начала, усвідомлення себе як Я, розвиток самосвідомості. Як усвідомлення людиною самої себе, тобто самосвідомість – це пам'ять, так і навпаки пам'ять (культурна, історична, а не природна, механічна) – це самосвідомість. Це самосвідомість окремої людини в такій же мірі, як і самосвідомість народу, людства в цілому. Як в тяжкі для народу чи країни часи звертаються до колективної пам'яті, до культурної традиції народу, називаючи імена великих предків: їх приклад повинен спонукати нащадків до вищих проявів духу, так і перше питання самоусвідомлення того чи іншого народу звучить так як і перше питання усвідомлюючого себе індивіда: «Хто ти? Чий ти? Як твоє ім'я?».

Пам'ять виступає як дзеркало нашої совісті, яке нагадує нам про те, що ми у всіх випадках повинні залишатися людьми, не забувати про те хто ми є і кому зобов'язані своїм людським буттям, таким чином розкривається етичний аспект людської пам'яті. Серед багатьох аспектів пам'яті як історичної глибини культури і особистості саме етичний аспект є головним. Облишена моральної основи вона (пам'ять) може роз'єднувати людей і народи. В той же час звернення до пам'яті, пам'ятливість є способом усвідомлення фундаментальності розрізнення добра і зла.

Пам'ять про минуле - це не лише спогади про минулі подвиги і перемоги, про героїчні звершення народу і його очільників. Це також і пам'ятання про невдачі і незгоди, помилки та омани, тобто це совітлива пам'ять. Не можна стерти з пам'яті народу і сумних і трагічних подій, які йому судилося пережити, перетерпіти на протязі багатолітньої історії.

І як приречені на невдачу всі спроби «вилучити» із пам'яті окремої людини ті чи інші спогади, якщо вона залишається людиною (а не перетворюється у манкурта), так виявляються в кінці кінців даремними і спроби «вкоротити» пам'ять народу, якщо він залишається народом, а не перетворився в безлике збіговище таких манкуртів.

Формування національної ідентичності особистості ґрунтується на історичній пам'яті, історичному досвіді народу, тобто на знанні свого минулого, усвідомлення своєї єдності, спільноти мови, духовних цінностей, уявлень і оцінок про світ і самих себе.

Без історичної пам'яті неможливе формування або відродження самої нації. Відродження нації пов'язане насамперед з поверненням народу його власної історичної пам'яті, її відтворення в максимально повному обсязі. В першу чергу необхідно прилучати до джерел свого минулого, до історичної пам'яті молодь, покоління, які вступають і вступатимуть в активну соціальну життєдіяльність. Ці завдання необхідно вирішувати на державному, загальнонаціональному рівні.

Минуле визначає наше майбуття. Тому історична пам'ять є найбільшою цінністю, «святинею» (Д.С. Лихачов), яку всім нам разом треба берегти і примножувати. про етнічність, її кризовий стан та спроби її формування і розвитку.